

ISBN: 978-625-7303-18-7

© 2018 Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.

ketebe.com

Ketebe Yayınları: 399

Klasik

Yayın Yönetmeni
Furkan Çalışkan

Dizi Editörü
Aykut Ertuğrul

Yayıma Hazırlayan
Kadir Daniş

Düzeltili
Meltem Ortakçı

Kapak
Harun Tan

Mizanpaj
Nilgün Sönmez

1. BASKI

Ocak 2021
İstanbul

Ketebe Yayınları
Sertifika No. 34989
Maltepe Mahallesi Fetih
Caddesi No: 6 Dk: 2
Topkapı 34010 İstanbul
Tel: 212.612 29 30
e-mail: ketebe@ketebe.com

Baskı ve Cilt
Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.
Cihangir Mah. Güvercin Cad.
No: 3/1 Baha İş Merkezi A Blok
Kat: 2 34310 Haramidere -
Avcılar / İstanbul Sertifika No: 44452
Tel: 212 412 17 00

© Özgün adı *Autobiography of a Pocket-Handkerchief* olan eserin tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Bir Cep Mendilinin Otobiyografisi

JAMES FENIMORE COOPER

TÜRKÇESİ
GÖKSENİN ABDAL

KETEBE

James Fenimore Cooper

(1789 – 1851). Amerikan romanının öncülerinden sayılan yazar, edebiyat eleştirmeni. Cooper, eserlerinde çok çeşitli sınıf, kültür ve eğitim düzeylerinden karakterlerin yaşadıklarını ele almıştır. Amerikan edebiyatında Kızılderilileri eserlerine dahil eden ilk yazarlardan biridir. Nitekim 1826 yılında kaleme aldığı ve Kızılderililerin yaşadığı kıyımı ve baskıyı anlattığı *Son Mohikan* (The Last of the Mohicans) adlı eseri, tarihi roman geleneğinin başyapıtlarından biri sayılmaktadır. Cooper, tarihi olaylara yer vermenin yanı sıra, yaşadığı dönemin politikacılarını ve politik düzenini de eleştirmiştir. Sırayla 1832 ve 1833 yıllarında kaleme aldığı *The Heidenmauer* (Heide Surları) ve *The Headsman or the Abbaye of Vigneron* (Cellat yahut Vigneron Manastırı) adlı eserleri, dönemin önemli hiciv örnekleri arasındadır. Eserleri yazar öldükten sonra da popülerliğini korumuş ve sonraki kuşaklara hem konu hem de biçim açısından esin kaynağı olmuştur. Yazarın ismi, her sene New York Üniversitesi tarafından gazetecilik lisans öğrencilerine verilen James Fenimore Cooper Anı Ödülü'yle günümüzde de yaşatılmaktadır.

Göksenin Abdal

1990 yılında İstanbul'da doğdu. İlkokul yıllarından itibaren yazıyla ve edebiyatla yakın bir ilişki kurdu. 2012 yılında İstanbul Üniversitesi İngilizce Mütercim Tercümanlık, 2013 yılında da Arkeoloji programından mezun oldu. Lisans yıllarında *Çevirmenin Notu* dergisinde çevirmen ve genç editör olarak görev aldı ve kimya, iktisat gibi farklı sektörlerde serbest çevirmen olarak çalıştı. Şiir çevirisinde metafor kullanımına odaklandığı teziyle İstanbul Üniversitesi Çeviribilim anabilim dalından, öykülerde toplumsal cinsiyetin yansımalarını incelediği teziyle de Kadın Çalışmaları alanında yüksek lisans derecesi aldı. Halen İstanbul Üniversitesi Çeviribilim programında doktora çalışmalarını sürdürmektedir. Çeşitli edebiyat dergilerinde ve çevrimiçi mecralarda yayınlanan kısa öykü ve şiir çevirilerinin yanı sıra, edebiyat, arkeoloji, psikoloji, kişisel gelişim alanlarında kitap çevirileri bulunmaktadır.

I

İnsanlık onurunun güçsüz temellerini küçümseme hakkını kendinde gören bazı ahlak felsefecileri, her insanın bir kuşaktan ötekine bir milyon kadar atanın soyundan geldiğini gösterdi, böylece dilenci kanı taşımayan hiçbir prens olmadığı gibi, prens kanı taşımayan hiçbir dilenci olmadığını da ortaya koydu. Kendimi kesinlikle bitki kökenli olarak kabul etsem de, doğa kanunları yukarıdaki yaygın öğretinin etkisinden kaçmama izin vermedi. Elimdeki en eski anlatılarda atalarım, bin muasır bitkiye sürgün veren, tuhaf derecede iyi huylu ve mahsulü değerli kılan müsavatsızla öne çıkan linum usitatissimum¹ tohumundan türemiş bitkiler olarak tasvir ediliyor. Bu minvalde, şu anda Avrupa'daki en az dört farklı ülkeyi yöneten ve bin yıllardır tahtta oturan Bourbonlardan daha eski olduğum söylenebilir.

Bizim sülale az önce bahsettiğimiz konuda yaygın insan kanunlarına tâbi olmakla birlikte, bu kıtada, göç ve memleketle ilgili tüm konularda beyazların kanına büsbütün işleyen o kurala net bir istisna oluşturur. Amerikalı biri atalarının tarihine şöyle bir girecek olsa, meseleyi en fazla on ya da on iki kuşak sonra Avrupa'da sığınma talep etmeye vardırı; oysa bizim durumumuz için tam tersi geçerlidir, en uzak soyumuz Amerika'da, daha yeni inşa ve tedrisimiz Avrupa'dadır. "Atalarımın dair elimdeki en eski anlatılar" derken, sadece gerçek bilgileri kastediyorum çünkü diğer ırklarda olduğu gibi, bizde de mülkiyet ve ayrıcalık arayışında eski dünyaya kadar uzanan

1 Kumaş dokumada kullanılan keten türüne verilen botanik isimdir.

bazı karanlık efsaneler mevcuttur. Ancak, bunun tarihini yazarken, yerleşik gerçeklerden başka hiçbir şeyi kaydetmemek ve anlaşılmaz bir rapor veya ne idüğü belirsiz bir kısa öykü kılığındaki her şeyi reddetmek daha ilk andan beri kendimi adadığım bir şey olmuştur. Bu sınırlamalar altında, ailemin kökeni itibariyle Amerikalı, göç yoluyla Avrupalı olduğunu, sanayi ve ticaret hesapları ve dönüşümleri ile baba toprağına geri döndüğünü gördüm.

Varlığımın türediğı muasır bitkilerin yer aldığı o görkemli sü-lale, Connecticut'ın güzel bir vadisinde, aynı adı taşıyan ünlü nehrin kıyılarına oldukça yakın bir yerde büyüyüp gelişti. Bu durum bizi köken olarak kesinlikle Yankee² yapar, özlerinde Yankee olmakla övünenlerin tamamı bununla böbürlenmek-ten de keyif alır. İnsanların diğer yaratıklarda haset uyan-dırmadan tadını çıkarabileceğı, o bildik gururlanma haliyle alakalı tek şey budur; ben bunun övgüye değer olmasa da, en azından masumca olduğunu söyleyebilirim.

Atlantik'in bu yakasına ait alanın bereketine, büyüyen ve gürle-şen bitkilerin mutlu birlikteliğine isyan eden seleflerimizle eğ-lenmek gibi geleneklerimiz de var. Yine de, onları es geçeceğim; her birinin kendi varlığından keyif almasını ve biçiminden ve türünden sonra yaratılışını da borçlu olduğu ilahi varlığı övme-sini sağlayarak bütün yaratıların mutluluğu için şart koşanın bu bereketli doğanın ta kendisi olduğunu belirtmek istiyorum.

Gel zaman git zaman atalarımın büyüyüp serpildiğı tarla has-sat edildi, tohumlar samandan ayrıldı ve tüm parti İrlanda'ya gönderilmek üzere varillere istiflendi. İnsanın kaderinin yanı sıra bitkilerin de talihine yön veren o tesadüflerden biri ya-şandı, bana da Milesius³ yerine Norman kökeni üzerinde hak

2 Genel olarak Amerikalıları, özeldeyse ABD'nin kuzeyindeki Amerikalıları belirtir.

3 Milesius: İrlanda'yı fetheden efsanevi İspanyol fatihinin ismi. Argoda İrlan-dalı demektir.

iddia etme şansı doğdu. Atalarımın yüklenmesi veya sevkiyatı, hangi ifade uygunsa artık, son iç savaşın zirve yaptığı bir dönemde meydana geldi, tuhafılık bu ya, bir İngiliz gemisine yapıldı. Bir Fransız korsan gemisi, dönüş yolunda gemiyi esir aldı, el koyulan keten tohumu satıldı; toplu halde transfer edilen atalarım Evreux⁴ mahallesinde bu tür şeylerle meşgul olan bildik bir ziraatçinin mülkiyetine geçti. Bu satışı soyumuza leke sürüp bizi kınamak için bize reva gören kötü huylu sebzeleler de olmuştur, ancak ben bunu hep Orta Çağ'da yaşamış bir baronun soygunları yüzünden utanan bir D'Uzes⁵ kadar bile utanmamı gerektirmeyen bir durum olarak düşünürüm. Her olay uygarlığın ilerlemesine katkı sunar; insanlar ve sebzeleler, kendi kaderini tayin etmek için Tanrı'nın inayetinin işaret ettiği yöne doğru gider.

Tıpkı hayvanlar gibi, bitkiler de hislere sahiptir. Yine de bitkilerin fiziksel varlığı başlamadan önce bilinci yoktur, aslında bu bilinç düzeyi bir zaman sonra çok az gelişir; bize gelince, bizim için farklı bir yasa geçerlidir; zihinsel yapımız, ahlaki varlığımızı birkaç neslin deneyimini, muhakemesini ve duygularını kuşatan bir zaman dilimine sevk etmemizi sağlayacak şekilde gelişir. Örneğin, mantıksal tümevarım açısından keten büyük ölçüde kendisinden önceki üç veya dört ana gövdeye ait çeşitli evrelerin entelektüel kazanımlarından faydalanır. Kısacası insanın kitaplar, aktarılmış ve edinilmiş bilgiler, okullar, kolejler ve üniversiteler aracılığıyla miras aldığı bilgi birikimini bizler organik yapımızda vücut bulan ve kalıtsal melezlemeyle bağlantılı olarak her seferinde yeni bir canlı türü oluşturan daha incelikli etkenler aracılığıyla elde ederiz; gözlerimizle görmemizi, kulaklarımızla duymamızı ve seleflerimizle kavrayış becerisiyle bilgiyi sindirmemizi sağlayan bir tür bitkisel kehanettir bu.

4 Fransa'da Normandiya'da bir kasaba.

5 Güney Fransalı kadim, asil aile Uzes'e mensup kişi.

Ahlaki varlığında duyduğum en mutlu anların bir kısmı sülalemiz Normandiya tarlalarında serpilip büyüdüğü sıralarda aynı böyle bize aktarıldı. Öyle ya seçkin bir gökbilimci, kendi gözlemleri ve kehanetleri için en sevdiği yer olarak bizim durduğumuz yerin kıyısına yerleştirilen güzel bir oturağı seçti; özellikle gözlemleri ile kehanetlerine dair hatırladıklarımın tarif edilemez bir memnuniyet duyduğumu hâlâ anımsarım. Her şey dün gibi geliyor. Aslında beklenenden uzun süren, on dört yıllık bir zaman dilimiydi. Onun öğrencilerine söylev verdiğini, sonsuz uzay boşluğundaki mucizeleri açıkladığını ve her şeyi yaratan varlık ile onun elinden çıkan eserler arasındaki o geniş mesafeyi benim anlayabileceğim şekilde açıkça ifade ettiğini gördüm. Menfaatlerinin ve duygularının fasit dairesinde yaşayanlar için, Yaradan'ın ölçeğiyle karşılaştırıldığında ne kadar önemsiz olduklarına dair en aşağılayıcı kanıtlar belli belirsiz, neredeyse fark edilmeden göz önünde durur; dünya üzerinde kendilerine attettikleri egemenlik ve bunun içerdiği her şeyin ortasında, ne olarak ve hangi amaçla yaratıldıklarına dair görüşleri elde etmeleri halinde, onların bunu da gözden geçirmeleri yerinde olur.

Sanırım az önce bahsettiğim eğitimli ve adanmış adamı hâlâ duyabiliyorum çünkü ruhu evreni kendi iradesine tabi kılan o dehşetengiz varlığa olan adanmışlıkla doluydu, bilim ve teknikteki son ilerlemeler sayesinde gök cisimlerinde gerçekleştirilen bütün keşiflerden keyif duyuyordu. Bereket, derslerine özgü o devrimci niteliği söylevlerine de bir şekilde kazandırdı; adım adım ilerleyerek, en vasat kavrayışta olanların da büsbütün kolayca anlayabilmesi için dinleyicilerine önderlik etti. Böylece, başlangıçta neredeyse akıl almaz derecede büyük gelen uzaya dair doğru izlenimleri ben de edindim, ki bu durumda, sonsuzluğun başlangıcından ve sonundan daha büyük bir kesin sınır olmaması muhtemeldir! Böylesi harikaların var olma ihtimali olabilir mi diye düşündüm; her şeyi kendi kavrayış düzeyine ve eylemlerinden edindiği deneyimlere indirgiyormuş numarası yapanlar ne kadar acı-

nası bir halde aslında? Bırak o sahte ve şişirilmiş muhakeme yeteneklerini kullansınlar, dedim kendi kendime, her şeyin sonsuzluğunu kavramaya giriştim, sonucu yazacağız! Uzaya çıkınca, ilk çabalarının yersizliğinden utanç duyana dek kendi sınırsız boşluklarına sınırlar koyduklarını göreceğiz; sadece dünyadakilerin yetersizliğine dair yeni kanıtlar sunmak için, tüm deneylerin, tümevarımların, kanıtların ve esinlerin onları kabul etmeye zorladığı gerçekleri hayal güçlerinin pusulasına getirmek için bu sınırlar tekrar tekrar yeniden çizilecek.

Bahsettiğimiz gökbilimci, “Ay’ın atmosferi yok,” dedi bir gün. “Orası mesken tutulursa, bizden tamamen farklı yapıdaki varlıklar tarafından tutulacak. Bildiğimiz şekilde ister hayvan ister bitki olsun, yaşayan hiçbir şey hava olmadan var olamaz; bize göre, bu durum hiçbir canlının ay üzerinde var olamayacağı anlamına gelir: Orada herhangi bir canlı mevcutsa şayet, varlığın diğer ilkelerinin tekabül ettiği şeyler gibi, bilinen tüm gerçeklerimizde değiştirilmesi gerekir.” “Bu gezegenin bir tarafı iki hafta boyunca güneşin güler yüzünü hissederken, diğeri aynı süreyi onsuz geçirir,” diye devam etti. “Güneşin hissedildiği tarafta, katlanamayacağımız derecede yoğun bir ısının olduğu gündüzler yaşanıyor olmalı, güneş ışınlarının düşmediği diğer taraf, donacak kadar su mevcutsa şayet, buz kütleleriyle çevrili olmalıdır. Ama tespit edebildiğimiz kadarıyla ayda denizler yok, yüzeyi kesinlikle volkanik kökenlerine dair izler taşıyor, dağlar muazzam derecede fazla. Kullandığımız aletler bizim volkanlarımızda da çok yaygın görülen konilerin olduğu kraterleri algılamamızı sağlıyor, uzak bir dönemde sayısız yanan tepenin aktivitesine inanmamıza yol açıyor. Bu hızlı ve aşırı sıcak ve soğuk hava geçişleri altında bilinen hiçbir şeyin, yani atmosferik havaya ihtiyaç duyan hiçbir şeyin ayda hayatta kalamayacağını söylemek dahi gereksizdir.” Bunu merakla dinledim ve bulunduğum yerden memnun kalmayı öğrendim. Verimli ya da verimsiz bir toprakta büyüsem de büyümesem de, benden çıkan lifler üreticinin bildiği en iyi kaliteye ulaşsa da ulaşmasa da, ben bu mükemmel-